

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICENSCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Programa vieții.

Puțini sunt la număr oamenii, cari trec prin viața aceasta indestulți și liniștiți, cei mai mulți i-și privesc viața de o sarcină grea, pentru că aceasta e plină de dureri, desamăgiri și de o serie variată de nefericiri. Neîmpăcații și victimile vieții bat încontinuu la porțile bisericești și ale științei, cerând ajutor și alinare. Analizând însă multe nefericiri omenesti ne vom convinge, că cauza lor este lipsa unei programe serioase de viață. Cei mai mulți oameni buimăciți de bunătățile lumii acestea aleargă încoace și încolo, fără nici un scop, chiar ca bieții fluturi neștiutori. Sunt oameni, cari și-au petrecut jumătate din viață cu studiu, absolvând tot felul de școli, fără însă să ajungă să-și deie o țintă vieții lor. Ar fi ceva natural ca oamenii, după un anumit timp de muncă și experiență să-și aibă o atitudine severă față de toate laturile vieții omenesti, și totuși în realitate în majoritatea covârșitoare a cazurilor date nu este așa. Câți dintre oameni nu se vaieară de atâtea lipsuri, în loc să se pună pe muncă statornică și serioasă, care cu siguranță i-ar duce la mântuire. Mai bine ne îngropăm talantul ce l-am primit dela D-zeu în visări și tângueli netrebnice decât să-l fructificăm prin muncă și prin cugetare. Câți dintre noi ar îndrăzni să ieie pe buze văzând greutățile vieții, cuvintele viteazului și energicului Leonida, care auzind cuvintele soldaților săi la Termopyle că „*Dușmanul e înaintea noastră*“ a răspuns: „*Și noi suntem înaintea lui*“. Cât de puțin ar putea să ne supere și prin aceasta să ne distrugă cea mai de seama a noastră putere, sănătatea, dacă sufletul nostru ar fi pătruns de o cultură serioasă și de o religiozitate caldă și sinceră, răutățile oamenilor. Fieștecare zi, aducă-ne bucurii ori dureri, ni s-ar părea frumoasă, dacă am avea reguli de viață sănătoase și o anumită țintă în viața aceasta. În păturile de jos mai înapoiate în cultură, vom găsi mai mulți oameni fericiți decât în păturile de sus, pentru că aici lipsește chiar ce e mai de lipsă vieții omenesti, un scop, o țintă. Studiul și experiența mai largă, ar trebui să-l conducă pe om la tot mai multă indestulare și liniște, și totuși noi obsărvăm chiar

contrarul în foarte multe cazuri, că-l deconcentrează și le împrăștie forțele sufletești în toate părțile. E interesant ce zice în privința aceasta profundul scriitor Swett Marden: „A lucra fără plan în viață e chiar o așa nebunie ca și când pornești la drum pe mare fără compas. O corabie a cărei cârmă s'a nimicit în mijlocul mării poate să meargă încontinuu înainte fără să poată însă a ajunge la vre-un port, s'au dacă și ajunge din întâmplare la vre unul nu poate să-și valorizeze marfa din cauza climei ori a împrejurărilor de acolo. Corabia trebuie să-și aibă un port hotărât și spre care să tindă unde i-și va putea valoriza marfa ce-o poartă și trebuie să se silească spre acest port anumit ori e soare, ori e ceață, ori vifor. Așa și omul care vrea să ajungă la rezultate nu poate călători fără un plan anumit pe marea vieții. Și omul trebuie să nizuiască spre un port anumit și nu numai atunci când „marea vieții“ e liniștită și cu cursul normal ci și atunci când să ridica din ia orcană îngrozitoare, trebuie să meargă înainte prin ceața desamăgirii și a greutăților. Ceața și vânturile nu pot opri în loc vapoarele marii acestea întretaie oceanul înspăimântător cu gândul fixat în spre port. Fie vremea cum va vrea, fie piedecile cât de multe, ajungerea lor la scop macar cu puțină întârziere, e sigură.“

Foarte mulți oameni ar avea puțință să-și elibereze viața din întunecime și suferințe, dacă ar urma sfaturile date de acest renumit scriitor și și-ar fixa o țintă a vieții, potrivită bineînțeles cu puterile și facultățile lor. Viața aceasta este așa de plină de trebuinți practice și ideale, încât fiecare i-și poate afla locul și fiecare ar putea să facă un bine omeniei. Ce medici, profesori, preoți și învățători ideali am putea avea dacă fiecare și-ar îmbrățișa cariera cu dragoste și ar vedea în aceasta nu numai un mijloc de trai ci și un scop al vieții. Câtă fericire și liniște împrumută vieții noastre faptul, dacă nu numai ne hrănim din cariera noastră ci prin munca noastră luminăm și deslegăm problemele ei după puteri. Un medic, preot, ori învățător poate după concepția lui despre ocupațiunea ce-o profesează să fie un sac cu bani ori un izvor de vindecare, de mângâiere și de lumină al oamenilor în

mijlocul cărora trăiește. Ce mulțamitori îi sunt lui D-zeu pomii pentru lumina și hrana ce o primesc, dacă nu pot da roade gustoase, cel puțin desfătare, umbră și adăpost oamenilor și păsărilor. Ce mici și de fapt numai păgubitori naturei bune și frumoase pot apărea oamenii cari nu produc nici un folos și pe deasupra sunt și ei singuri amărați și nefericiți. Viața așa a croit-o D-zeu, ca aceasta să fie plină de roade, de mulțumire de sine și de desfătări sufletești nobile cu o condițiune, ca omul necurmat să muncească și să-și îndeplinească datorințele cu plăcere unde la așezat soarta. Țăranul după ce și-a arat holdele și le-a sămănat pe vreme bună ori vânt, conștiu că a săvârșit un lucru de folos și-și îngăduie o oară două de neconturbată odihnă, cu atât mai vărtos va trebui să-și afle clipe de odihnă și mulțumire de sine cari să-i recreie trupul și sufletul, omul cu școală, pentru că chiar cultura îi oferă mii multe mijloace de muncă și de fericire. Dacă voim deci ca viața aceasta să ne ofere pe lângă durerile multe și odihnă și fericire cât de puțină, atunci să nu fim trestie bătută de vânt ci să ne gândim serios că în ce ramură de activitate omenească am putea noi munci cu folos și apoi decizindu-ne pentru una ori alta să ne punem pe lucru cu tot gândul și cu toată inima noastră. Îndoielile și trândăvia, să plătesc scump în viața aceasta.

Copiii noștri numai atunci vor putea să fie fericiți, dacă de mici le punem în vedere ce înomnis de lipsă e ca omul să aibă o programă a vieții dela cari să nu se abată pentru ispitele și strălucirile deșerte ale lumii. Dacă din frageda vârstă ne familiarizăm cu ideea sănătoasă că numai concentrarea sufletească și munca statornică poate să ne ducă la fericire, atunci nici când nu vom ajunge să ne închinăm trupul și sufletul păcatelor noastre și ale altora. Numai omul care are o țintă a vieții, să simte tare și ia o atitudine hotărâtă și deamnă față de toate întâmplările și manifestările vieții. Că vei fi sărac și neîndreptățit nu are de a face dar vei putea să privești la ori și cine în față, pentru că ai fost *de cinste și ți-ai împlinit datorința*. Aceasta e scopul pentru care te-a creat D-zeu pe lume, celelalte sunt deșertăciuni omenești. Căci iarăși zice distinsul scriitor Marden. „Să cere o deosebită tărie sufletească ca să rămâni sărac, dar de cinste, până când alții să îmbogățesc prin înșălăciuni. Să cere tărie sufletească ca tu să poți să-ți îplinești datorința în tăcere și obscuritate, până când alții joacă rol, neglijânduși cele mai sfinte obligamente. Se cere tărie sufletească ca să-ți arăți lumii greșelile și așa să fi privit de acela ce *de fapt* ești“. Oh omule! sufere bucurându-te toți spinii cinstei și

ai muncii, pentru că sufletul numai pe aceste două căi poate să-și dobândească odihna și fericirea, pe când aceia cari adoară deșertăciunile scilpitoare ale lumii și trăiesc numai pentru ele, încetul cu încetul și-și adorm în sufletele lor ori ce pornire nobilă, rămânând la urmă sclavii unei vieți animalice, fără avânt, fără roade, fără de nădejdi și fără nobleță.

Zero.

Mai multă supunere.

Apostolul Pavel face comparație în epistola sa primă către Corinteni între biserică și corpul omenească și ne prezintă acel tablou frumos, conform căruia precum funcționarea regulată și normală a membrilor corpului e condiționată de armonia între ele și de o anumită subordinație, — așa și membrii bisericești numai prin înțelegere frățească și oarecare supunere pot forma corpul lui Hristos. Deci biserica are credincioși, cari ocârmuesc adecă învățătorii bisericești, și credincioși, cari ascultă, adecă aceia, cari ascultă învățăturile pe cari le propagă învățătorii bisericești — ierarnia.

Biserica pretinde o anumită supunere dela fiecare credincios și această supunere o putem numi „obediencia ecclesiastica“. Însă față de preoți, biserica ridică postulate mai riguroase, norme mai severe, cari formează așa numita obediencia canonică. Este însă pe lângă obediencia canonică și reverința. Aceasta cuprinde în sine cinstea exterioară, pe care e dator să o manifesteze o persoană bisericească de rang inferior față de o persoană de grad mai superior, întrucât gradul superior se bazează pe un ord bisericesc mai înalt, dar nu și pe jurisdicțiune mai superioară. De exemplu dacă un preot sărută mâna unui episcop din altă dieceză, avem de a face cu reverința bisericească.

În raport cu reverința e mai strictă obediencia, carea se manifestă de exemplu din partea unui preot față de episcopul diecezei sale. În cazul acesta persoana de rang mai superior poartă dignitate bisericească mai înaltă nu numai pe baza ordului bisericesc, ci și în temeiul jurisdicțiunii sale. Și tocmai faptul acesta deosebește obediencia de reverința. De aici urmează apoi de sine înțeles, că obediencia e de un cuprins mai vast, căci nu se referă numai la manifestarea cinstei cuvințioase în extern, ci și la supunerea voinței. Aici persoana de rang mai mic trebuie să-și îndrepteze voința după voința persoanei bisericești de grad mai înalt. Preoții cu atât mai vărtos au datorința să arate supunerea necesară, cu cât dacă preotul nu respectează în privința aceasta așezămintele bisericești, — atunci ce să zicem de credincioși în genere? Adu-ți aminte cetiturile de cuvintele dela Evrei 13, 17. Ele sunt memorabile: „Ascultați pe mai marii voștri, și vă plecați lor, căci aceia priveghiază pentru sufletele voastre“.

Nemuritorul Șaguna însoțește de o explicare admirabilă și plastică comparația organismului bisericesc cu corpul omenesc și zice: „precum trupul omenesc nu constă numai din ochi, sau numai din mâini, sau numai din urechi, precum am văzut mai sus, — ci din mai multe mădulări, — cari toate laolaltă fac trupul omenesc, și fiecare dintre ele săvârșește funcțiunea sa în armonie organică cu cele ale celorlalte părți: așa și trupul bisericii nu poate să conștă numai din arhieriei, sau numai din preoți, sau numai din mireni, nici se poate ocărma întru toate numai prin arhieriei, sau numai prin preoți sau numai prin creștini, căci atunci trupul bisericii n'ar avea mădulări... ci ar constă sau numai din arhieriei, sau numai din preoți, sau numai din laici . . . Pentru aceea . . . zicea: că biserica ca trupul lui Hristos are organismul său natural și hotărât prin însuș Mântuitorul, că organismul acesta are organele sale personale și sociale, cari sunt chemate a săvârși funcțiunile lor după canoane și instituțiuni“. (Dreptul Bisericesc al lui Șaguna. Ed. din 1885 pag. 90).

La lumina canoanelor și dispozițiilor bisericești e ușor să vadă fiecare membru al bisericii poziția sa în biserică. Toți nu pot porunci, pentru că atunci n'ar putea afla pe nime, ca să asculte de poruncile lor. De aceea se cere, ca toți fiii bisericii noastre să arate supunerea necesară în biserică, ca astfel și biserica noastră să documenteze, că e o parte întregitoare a bisericii lui Hristos. În cele învățătoarești, legislative; judiciare și executive să observăm așezămintele bisericii.

Pentru cei neascultători biserica are diferite remedii, pentru delict și transgresiuni aplică pedepse, cari, în biserică adevărată trebuie să lipsească total.

Numai prin simț adevărat bisericesc se pot evita pedepsele, numai dându-ne seama, că ascultând de episcopul competent, prin aceasta ascultăm de voia lui Isus Hristos, ai cărui apostoli au instituit pe episcopi. Recriminări nu fac, dar constat totuși, că nu totdeauna ascultă preoțimea noastră de dispozițiile conducătorilor bisericești. Bunăoară, ca să aduc numai un exemplu. Imbrăcămintea preoțimii o marchează can. 27 al sinodului al șaselea ecumenic. Superioritatea bisericească emite circulare peste circulare, iar preoțimea? Ce să zicem atunci de îndeplinirea altor datorințe mai însemnate? De aceea se recere să fim preoți într'adevăr conștiinții, adică preoți, căci celce nu observe nici cele mai ușoare dispoziții privitoare la un preot, acela nu e preot.

Repet, că biserica are dispoziții penale pentru renitenți. Dela excomunicare până la pedepsele cele mai ușoare găsim o serie de măsuri, cari trebuie aplicate față de ceice lucrează împotriva lor. Dacă luăm regulamentul nostru pentru procedura judecătorească în cauzele disciplinare, aflăm înșirate diferite fapte punibile împărțite în transgresiuni și delict. Între aceste întâlnim neglijența oficioasă, *expectațiuni* și

expresțiuni necuviincioase față de superiori și de autoritățile bisericești, desconsiderarea canoanelor, neascultarea obstinată și purtarea necuviincioasă față de superiorități etc. etc.

Cei chemați trebuie să aplice mai cu rigoare dispozițiile a celui regulament și atunci poate vor avea cel puțin măsurile drastice, efectul cuvenit la acele persoane bisericești, cari ar trebui să muncească cu mai multă dragoste și cu mai bogată râvnă în agrul lui Hristos. Căci e de lipsă să selecționăm elementele netrebnice, ca în chipul acesta biserica să aibă numai astfel de preoți, cari știu ce este supunerea bisericească și urmează prescriesele ei. (—)

Abecedar fonomic de Iosif Moldovan înv. director.

Învățământului scris — cetitului în școala primară este de cea mai mare importanță, fiindcă prin aceasta conducem elevii la cunoașterea literii moarte pe baza căreia apoi cetind își însușesc cunoștințele de mai târziu. Cu cât acest învățământ va fi mai desăvârșit, cu atât elevii vor însuși mai ușor literile și vor putea trece peste greutățile scris — cetitului, care în vechime se părea atât de complicat și de greoi. Mult a trebuit să se experimenteze pe acest teren, până-ce sa' ajuns la *metodul slovenirei* sau al literizării. După acest metod copiii învățau literile una după alta în ordinea ce o scria învățătorul pe tablă în mod mehanic. Un an întreg a trebuit până elevii au ajuns să-și însușească sunetele, iar apoi scrisul și încopcierea lor au fost alte greutăți tot atât de dificile și 2—3 ani au trebuit până au putut ceti intrucâtva, fiindcă de cetitul fluent nici vorbă nu putea fi.

După acest metod a urmat cel *fonetic* inventat de Henrich Stephani, care a urmat pe calea arătată de Iekelsamer și Gedicke. La început și introducerea acestui metod a trecut pri multe calamități până a avut norocul să se răspândească și se ia trup. Acest metod face deosebire între numele literii și sunetul ei. La învățarea cetitului întrebuintează stric numai sunetele: astfel nu se mai cetea *ca-a-lă* (cal), ci *c-a-l*. Combinațiunea sunetelor se făcea numai după-ce elevii cun așteau toate sunetele, iar nun ai mai tirzau se învăța apoi scrisul sunetelor. Vedem deci o îmbunătățire pe acest teren, însă nici acest metod nu a putut ușura munca copiilor fragezi la învățarea scris — cetitului; a trebuit deci inventat ceva mai bun și corespunzător.

Astfel ș'a luat începutul un metod nou, numit *metodul scriptologic*. Acest metod prescurtat intrucâtva procedura metodului anterior prin aceea, că împreună scrisul cu formarea sunetului astfel, încât copiii numaidecât și scriu semnul sunetului auzit. Acest metod a fost lăpșit de I. B. Grasser.

În multe școli încă și azi se folosește acest metod, ba putem zicem, că mai în fiecare școală confesională se urmează scris — cetitul după această procedură. Aflăm și ceva bun în acest metod, anume, că pelângă cunoștințele scris — cetitului, copiii își mai câștigă și unele cunoștințe despre obiectele prezentate ca subiect de conversațiune; intrunesc unele însușiri cari

completează învățământul exercițiilor de cugetare și vorbire. Dar pelângă acest bun e foarte grea a mehanismului ce se manifestă în unele noțiuni abstracte, ca zicere, cuvânt, silabă și sunete, pe cari elevul încă în etatea aceasta nu le înțelege de loc.

Ajungând deci la această convingere unii oameni de școală, încep a face experiențe cu unele metode pe cari le cugetă mai potrivite pentru mintea băiatului, voind astfel să delătore mehanismul sec și șubred înlocuind zicerile cu unele cuvinte alese anume pentru dezvoltarea unui sunet. Acest metod se numește: *metodul cuvintelor normale* inventat de Iacotot Vogel. Aici mai aflăm ceva lucru nou, anume împreunarea scrisului cu desemnul; învățătorul desemnează în conturi simple obiectul despre care conversează cu elevii. Scrie apoi cuvântul pe tablă, îl descompune în litere și astfel dezvoltă sunetul nou. Acest metod samănă mult cu al scris — cetitului fiindcă amândouă folosesc procesul *analitico sintetic*. Acest metod face puțină mișcare și în sânul bărbatilor de școală dela noi, ba chiar se dau abecedare și călauze, cari arată avantajile metodului acestuia.

Cu toată sbuciumarea aprigă, nici cu acest metod nu au putut învățătorii să se ferească prea mult, poate, că nu l'au știut aplică în mod precis, poate fiindcă era încă tot nepotrivit pentru sufletul băieților la o etate așa mică.

Mulți învățători bătrâni au inventat apoi metoda lor individual pe care au călărit și-l cugetau de cel mai potrivit la scris — cetit. În câte școale intrai, vedeai tot alt metod și alt metod. De aici apoi s'au ivit o mulțime de aglomerări ale metodelor nepotrivite, sau mai puțin portivite.

În sfârșit iată, că totuși s'a aflat o cale pe care putem pași mai cu ușurință spre scopul ajuns înainte cu atâta greutate, prin *metodul fonomimic*. Acest metod a fost întrebuintat putem zice întâia oră de francezul A. Grosselin, care mai întâiu a cercetat sufletul băiatului și pe experiențele câștigate și-a întemeiat metoda său. Mai tirziu însă a fost și acest metod prelucrat de unii și de alții perfecționându-l după trebuințele fiecărei limbi la cari se aplică.

Nu voiesc să mă ocup mai pe larg cu acest metod, fiindcă nu mi-am propus de scop cunoașterea metodului, ci mai mult cartea ce a apărut acuma mai nou pe orizontul literaturii pedagogice, respective școlare.

Dar ca să putem îndeajuns aprecia materia din chestie, este neapărat de lipsă ca să insist puțin și asupra metodului.

După acest metod, care de altcum eschide procedura veche, elevul pe baza unei povestiri luată din viața copilărească își însușește sunetul în mod natural, iar semnul literii îl imitează prin niște mimici potrivite. În felul acesta jucând trece peste greutățile scris — cetitului. Învățătorul face mimicele una după alta, iar elevii imitând și rostind sunetele, formează silaba, respective cuvântul.

Atât din metoda fonomimic. Să trecem acum la manualul dlui Moldovan.

Abecedarul din chestie are ca exterior încă o formă frumoasă un adevărat almanach copilăresc. Deschizând abecedarul, copilului i-se prezintă o mulțime de icoane bine reușite cari atrag mult atențiunea băieților, mai ales, că prezintă momente foarte drăgășale din

viața lui, deci stă în foarte strânsă legătură cu viața sufletească a lui, văzând pe Ionel, Zeno ect. jucându-se sau făcând unele sau altele pozne copilărești.

Ca tratare metodică acest manual încă este unic în literatura noastră școlară, fiindcă servește două scopuri, prezintă povestea în icoane și materialul lexical asemenea îl vede elevul înainte lui, ajutând prin aceasta mult cetitul, respective înțelegerea lucrului cetit.

Acest manual dealtcum servește și scopului moralizator, având piese, cari sunt luate din viața poporului nostru într'un chip foarte potrivit îndemnând pe elevi numai la ce e bun, la ce e frumos și etc.

Atât ca parte generală. Să-mi fie permis acum a trece la partea internă a manualului, ca să trecem și la puține amănunte, respective să analizăm partea specială a lui.

La început sunt expuse o mulțime de desemne, cari servesc ca pregătire pentru scris. Aici aflăm la început unele elemente simple din cari copiii compun obiecte, animale și produse. Mersul lor este logic și sistematic.

Aici însă dl Moldovan merge prea departe, fiindcă trece domeniul de cunoștințe al elevilor.

Tratarea sunetelor este cât se poate de natural afară de câteva sunete, cari sunt puțin forțate și nenaturale. Aflarea acestor lucruri însă le las în sarcina criticului oficios, care e mai chemat decât nime în această privință.

Am aflat însă ceva nou și foarte potrivit, anume, că nu dă ziceri, ci îndată o poveste mică, deci o piesă de cetire completă, ceea ce până acum nu am aflat-o într'un abecedar. Această piesă este atât de drăgălașă mai ales, că elevul îndată o și vede în icoană.

La literile mari însă trece foarte repede, așa, că elevul nu e în stare să scrie corect deodată atâtea câte se recer după abecedar. Sunt prezentate câte se recer după abecedar. Sunt prezentate câte 3, 4 sau mai multe litere câte odată. Aceasta însă e părerea mea modestă, care nu voiește întru nimic să detrage din meritul manualului.

Rezumarea literilor mari este foarte bine aranjată în formă de poezie prezentând toate literile în ordine alfabetică.

La folosul animalelor (pag. 52) însă poeziile nu sunt chiar toate corăspunzătoare, dar cu timpul și acelea se vor îndrepta după forma recerută.

Ajungând la piesele de cetire, observ, că acelea toate sunt foarte potrivite cu priceperea copiilor, având tendințe parte moralizatoare, parte a tinde cunoștințe potrivite.

Este mult potrivită piesa: „Puiul neascultător“, apoi „N'ai ascultat de mama!“ etc.

La sfârșit sunt foarte bune cele două poezioare: „Tatăl din cer“ și „Rugăciunea către Inger“ amândouă potrivite pentru încheierea unei cărți care pe lângă neînsemnatele greșeli prezintă ceva nou, ceva natural și neasămănat în domeniul cărților școlare.

Se vede, că experiențele bogate pe domeniul instrucției ce și-l'a însușit dl Moldovan în decursul funcțiunii sale ca învățat or, l'a cuprins tot în acest manual,

care numai cinste îi aduce lui și școlii noastre confessionale.

Poate fi sigur dl Moldovan, că noi vom ști să apreciem munca lui cinstită care a adus-o pe altarul școlii și vom fi cu cea mai mare reverență față de acela care voințe să ne ușureze munca prin abcedarul ce l'a dat cu atât drag în mâna școlărilor.

Ioan Ardelean, inv.

CRONICA.

Pacea.

Insfirșit s'au arătat zorile păci. Puterile beligerante centrale: Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia au anunțat Marți în parlametele lor nota ofertului de pace făcut puterilor beligerante asociate: Franța, Anglia, Rusia, Italia, Belgia, România, Sârbia și Montenegro prin statele neutrale și scaunul papal din Roma. Parlamentele puterilor centrale au luat cu multă căldură la cunoștință ofertul de pace, iar populația e într'un delir de fericire, că a sosit momentul de a vorbi de pace, căci crede că dela vorbă numai un pas e până la faptă.

Puterile centrale fac acest ofert de pace în zenitul învingerilor lor ajuns prin dripirea României, în speranța, că puterile antante vor recunoaște că sunt învinse și că zădarnică ar mai fi ori-ce vărsare de sânge. Prin acest act vor a declina dela sine răspunderea pentru dezastrele ce ar mai urmă din continuarea războiului.

Inițiativa vine dela însuși regele nou, Carol al IV-lea care în acest semn al păcii vrea să se încoroneze. Aceasta înprejurare face îndoit prețios ofertul de pace, căci el revarsă lumină asupra spiritului pașnic noului domnitor dela care așteptăm renoirea vieții noastre politice.

Să ne rugăm cu osârdie, ca pacea a toată lumea să vie cât mai curând.

Parastasul Marelui Andreiu s'a oficiat în catedrala din Arad de d rectorul seminarial Roman Giorogariu, asistat de preoții Gavril Bodea și Traian Vățian și diaconul Dr. Lazar Iacob. De față au fost P. S. Sa dl episcop cu membrii consistorului, corpurile profesionale și clerii dela toate școlile românești din Arad.

Monogramul Regelui. În ședința comisiei regnicolare pentru redactarea textului diplomei inaugurale a venit vorba și de monogramul regelui, pe care-l vor purta militarii pe nasturii de pe chipiu. Până acum au purtat soldați monogramul „F. I. I“, dar acum se ivesc

greutăți fiind Maj. Sa ca rege al Ungariei al IV-lea iar ca împărat al Austriei I-ul. Ministrul prezident contele Tisza a declarat, că chestia aceasta este rezervată regelui, bine înțeles sub răspundere ministerială. Până acum nu s'a luat nici o hotărâre, dar este probabil, că monogramul va fi litera „K“ cu cifrele I și IV așezate de-a curmezișul peste olaltă.

Memorile regelui defunct. Din Viena se anunță, că după înmormântarea regelui defunct a inventariat o comisie sub conducerea primului mareșal de curte Principele Montenuovo, toate ce s'au găsit în camera de lucrat a Regelui, înainte de toate corespondența particulară a Regelui cu intimii săi, între cari sunt scrisori de mare preț politic. Dar mai importante sunt însemnările ce și-le-a făcut Regele într'un fel de memoriu asupra evenimentelor și a oamenilor cu cari a avut de lucru. Sunt importante aceste însemnări, pentru că arată cum a judecat Monarhul în intimitatea sa oamenii și lucrurile. Se înțelege, că despre conținutul acestor însemnări se păstrează cel mai mare secret. Vor fi așezate dimpreună cu corespondența intimă în arhiva secretă a Curții și abia peste o sută de ani, când vor aparține atât oamenii cât și evenimentele, despre cari e vorba, istoriei, se va admite consultarea științifică a scrisorilor și însemnărilor. La tot cazul vor găsi urmașii noștri aici un material foarte instructiv despre vremile ce vor fi trecut atunci de mult.

Două mii de soldați decorați. Comandantul regimentului de infanterie Nr 33, alcătuit în majoritate covârșitoare din români, a trimis primăriei Aradului o scrisoare, în care constată, că numitul regiment a primit până acum în războiul actual două mii de distincțiuni pentru faptele sale bravuroase.

Reprezentanța Fondățiunii Gozsdu s'a întrunit în 25 Noemvrie (6 Decemvrie) sub presidiul dlui Arhiepiscop și metropolit Vasile Mangra la locuința Esceleței Sale (Hotel Bristol). Prezenți au fost afară de Es. Sa, P. S. L. Episcopii Ioan I. Papp și dr. Miron Cristea, apoi următorii membrii: A. Mocsonyi, A. Berlogea, N. Poenar, A. Barseanu și secretarul fondățiunii, Protosincelul Gh. Bogoevici. Dintre hotărârile luate amintim cum luzul de a contribui la al cincelea împrumut de război cu suma de 200.000 cor., pe lângă cele 400 de mii subscrise până acum.

Colecțiunea de predici Dr. Tarnavski — Dr. Voiutski. Îmi iau voie să avizez On preoțime, că scum-bându-se dispozițiile postale, de aici înainte voi putea trimite opul numai acelorora, cari vor răspunde prețul lui anticipativ. Dealtmintrel-a servească On. preoțimi spre orientare, că puținele exemplare, de cari mai dispun, sunt ultimele și cu ele se epuizează și ediția II. — Caransebeș, la 27 Noemvrie v. 1916. Dr. *Dimitrie Cioloca* profesor.

Al cincelea împrumut de război. În toate diecesele noastre s'a dat circular pentru al ci- cea împrumut de război. Consistorul din Arad a semnat la al cincelea împrumut 100.000 cor., cu semnările de mai înainte 500 000 cor. de tot. Consistorul arh. diecezan a semnat din fondurile sale 120.000 cor. pe lângă suma de 400 000 cor., semnată deja, iar Consistorul metropolitan a sem-

nat cu acest prilej 250 000 cor. pe lângă alte 250.000 cor. semnate până acum.

Ordonanță mai nouă despre rechizionare. Prezidentul oficiului de aprovizionare baroșul L. Kürty, a dat Duminecă o nouă ordonanță, prin care îndrumă pe primul ofician al municipiului (= vice-comite, primar) la o nouă rechiziționare, care are a se face în decurs de vre-o câteva zile pe întregul teritoriu privitor la *grâne, măcinășuri și păstăioase*. Rechiziția o face vice-comitele sau primariul sub *răspundere personală*, având dreptul a se prezentă pretutindeni și a sechestră îndată întreaga cantitate ce întrece cvota de cap. Se poate prezentă în ori-ce gospodărie, economie, depozit, pretutindeni unde presupune depozite și are dreptul a *re-duce după cum va crede de bine cvota de cap*, stabilind plusul de rechiziționat. Rechiziționarea se va face prin comisia, care lucrează sub prezidiul vice-comite-lui, luând parte reprezentantul autorității militare și civile, precum și delegatul societății „H. T.” Rechiziția are a se începe peste vre-o câteva zile și are a se termină în decurs de o lună, având a se procedă în cel mai sever mod.

Ajutor de războiu. „Deșteptarea” aduce următoarea știre îmbucurătoare: Sub numărul 6505/1916 și cu datul de 20 Noemvrie c. comisia regnicolară de ajutoare pe timpul războiului a transmis prin vicepresidentul său Simotsits Elemér Escelenței Sale dlui arhiepiscop și metropolit Vasile Mangra o adresă mai lungă, din care comunicăm din cuvânt în cuvânt pasagiul următor: „Spre scopul ajutorării odată pentru totdeauna a preoțimei de rând a bisericei gr. orientale române, ajunsă în urma războiului în situație critică materială, punem la dispoziția Escelenței Voastre, ca arhiepiscop și metropolit, suma totală de 190 000 coroane, cu rugarea, ca să binevoiți a dispune după înțeleapta Escelenței Voastre chibzuială, ca din această sumă să fie împărțâși de un ajutor mai modest, dat odată pentru totdeauna, acei preoți ai arhidiecezei și ai diecezelor sufragane dela Arad și Caransebeș, cari sunt mai mult avizați la acest ajutor, respective să dispuneți, ca suma de mai sus să fie împărțită între toți cei interesați într'o măsură proporțională și dreaptă.” În vremea când simțim mai mult greumântul preoțimei noastre și cel sufletesc și cel material, ne servește spre mângăiere acest ajutor care cel puțin în parte va ușură soarta preoțimei noastre și o va salvă de sucumbere. Datorim mulțumită Escelenței sale dlui metropolit și P. S. L. episcopi sufragani pentru osteneala lor întru alinarea suferințelor preoțimei îndurate sub împrejurările nefaste ale războiului.

Soldații, cari sufer de boli grave organice, vor fi concediați din armată. Ministrul nostru de honvezi a dispus prin ordinul său 34322/5, ca acei soldați, cari din cauza unor boli grele organice (ca catar de plămâni, boală de rinichi, neurastenii în grad mare etc.) nu pot fi folosiți decât la serviciu ușoare, dacă boala li-s'a agravat într'atât, încât sunt în primejdia de a nu-și

putea câștigă pâinea de toate zilele în viața civilă, — cu prilejul superarbitrărilor trebuie cualificați ca „neapți pentru orice serviciu de glotaș”. Prin urmare astfel de indivizi trebuie concediați din serviciul activ militar.

Expoziție de ologi s'a deschis în Lipsca. Sunt espuse lucrări de compactorie și ornamentică, cutii, farfurii, etc., făcute după sistemul Loose, care a și aranjat expoziția. Loose înainte de războiu a fost editor de cărți în Meissen, dar în războiu și-a pierdut mâna dreaptă. A început să se deprindă a lucra cu mâna stângă, îndemnând și pe alții să facă la fel. Deprinderile și lucrarea e ajutată de compas, ornamentele făcute cu acesta se întregesc cu tuș.

Concurs repețit.

Subscrisul comitet publică prin aceasta în mod repețit concurs pentru *trei ajutoare de câte K. 100.* — puse la dispoziție de marinosul domn *George Pop de Băsești pentru 3 ucenici dela meserii.*

Ajutoarele se vor da în primul rând *la orfani de ai vitejilor noștri căzuți în războiu.*

Cererile vor fi provăzute cu următoarele acule:

1. Carte de botez;
2. Atestat de sărăcie;
3. Atestatul, că tatăl ucenicului a căzut în războiu și despre numărul orfanilor rămași în urma dănsului;
4. Contractul încheiat cu măestrul;
5. Atestat de sănătate;
6. Ultimul atestat școlar al ucenicului;
7. Atestat dela maestru cu privire la destoinicia elevului și purtarea acestuia;
8. O recomandație din partea oficiului parohial.

Cererile se vor adresă până în 31 Decemvrie n. a. c. Comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. (Nagyszeben-Sibiiu, strada Șaguna Nr. 6).

Sibiiu, în 1 Decemvrie 1916.

Andrieu Bârseanu,
prezident.

Romul Simu,
secretar supl.

Examene.

Direcțiunea institutului pedagogic gr. or. rom. din Arad aduce la cunoștința celor interesați, că examenele pedagogice supletoare de curs, de cualificațiune de curs și de cualificațiune finală se vor ținea în 15/28 decemvrie ora 8 a. m. Aceia candidați cari au să facă examen întreg de curs, de cualificațiune de curs ori de cualificațiune finală au să se prezinte la direcțiune cu două zile mai nainte, adică în 13/26 decemvrie pentru lucrările scripturistice și de lucru manual. Candidații au să-și ceară imediat admitere la examene în petit adjustat cu documentele rece-

rute și adresat direcțiunii, iar candidații aflători în serviciu militar să-și ceară dela superioritatea lor militară concediu de examen. Spre mai bună înțelegere se notează, că publicațiunea prezentă privește numai examenele restante din anul școlar 1915/16 și din anii anteriori. Elevii cari au prestat examenul depe anul școlar 1915/16, au să fie mai nainte înscriși pe anul școlar 1916/17 și vor fi admiși la examen numai la examenele generale din anul școlar 1916/17 ce se vor ținea în iunie. eventual la terminul ce l-ar admite mai nainte înaltul ministru de culte și instrucțiune publică.

Concurese.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din Sinteia (Szinte) protopopiatul Chișineu, să escrie concurs cu termin de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficial Biserica și Școala.

Beneficiul e următorul:

1. Casa parohială cu 4 odăi cu intravilan parohial;
2. Una sesiune parohială, pământ arător parte fânaț, constătătoare din 34 $\frac{260}{1000}$ jugh. catastrale;
3. Drept de pășun pentru 16 capete vite mari, din pășunea comunală sau eventuală despăgubire în bani;
4. Pentru răscumpărarea de bir preotesc 260 c. r. din cassa epitropiei parohială actuală;
5. Stolele legale;
6. Congrua dela stat, pentru care parohia nu ia asupra sa nici o garanță;

Alegândul preot are să supoarte toate dările ce se vor eiectă după venitele beneficiate de dânsul și este îndatorat a catehiză la școalele din comună fără nici un drept de remunerațiune dela parohie.

Parohia fiind de clasa a II-a dela recurenți se recere cvalificațiunea prescrisă în concluzul Ven. Sinod eparhial de sub Nr. 84 din 1910.

Recursele ajustate cu documentele prescrise și cu atestat despre serviciul prestat până acum, — adresate comitetului parohial din Sinteia — se vor subșterne în terminul prescris Preaonoratului domn protopop Dr. Dimitrie Barbu în Chișineu (Kisjenő).

Recurenții pe lângă stricta ob-ervare a §-lui 33 din regulamentul parohial au a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din Sinteia, arătându-și desteritatea în cântarea bisericăscă, în oratorie și rituale.

Sinteia, la 2/15 Octomvrie 1916.

George Costa, m. p.,
not. com. par.

Dimitrie Mihuiț m. p.,
preș. com. par.

In conțelegere cu mine:

Dr. Dimitrie Barbu m. p.,
protopop.

—□—

—31

Pe baza rezoluțiunii Consistoriale Nr. 4646/1916 pentru îndeplinirea parohiei din Păuliș (Opalos) devenită vacantă prin trecerea parohului Zamfir Conopan la statul de deficiență, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Parohia este de clasa I.

Venitele acestei parohii sunt:

1. O sesiune parohială extravilan.
2. Stolele legale.
3. Birul legal în naturale după anul din trecut.
4. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să se îngrijească de locuință pentru sine și să supoarte toate dările publice după venitul parohial și va avea să provadă fără alta remunerațiune catehizarea elevilor dela școalele noastre din comună.

Reflectanții la aceasta parohie să-și trimită recursele lor ajustate cu documentele de cvalificațiune cerută în concluzul sinodal Nr. 84/1910 pet. II. și cu atestate despre eventualul serviciu de până aci și adresate comitetului parohial din Păuliș (Opalos) oficiului protopresbiteral din Mariaradna, iar dinșii să se prezinte cu stricta observare a dispozițiunilor regulamentare în Sta Biserică din comună, spre a să arăta poporului.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: Procopiu Givulescu protopresbiter.

—□—

2—3.

Conform rezoluțiunii consistoriale Nr. 4798/1916 pentru îndeplinirea parohiei din Cuvin devenită vacantă prin trecerea parohului Teodosiu Moț la statul de deficiență, prin aceasta să publică concurs cu terminul de alegere de ziua de Marți în 27 decemvrie 1916 (9 ianuarie 1917).

Parohia este de clasa I-ă.

Venitele acestei parohii sunt:

1. O sesiune parohială constătătoare din 55 jugh. de 1100 metri patrați.
2. Un intravilan parohial.
3. Stolele legale.
4. Birul legal.
5. Dreptul de pădure și pășunat după sexiunea parohială.
6. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să se îngrijească de locuință pentru sine și să supoarte toate dările publice după venitul parohial și va avea să provadă fără alta remunerațiune catehizarea elevilor dela școalele noastre din comună.

Reflecția la această proză să-și trimită recursele lor ajustate cu documentele de calificare recerută în concludul sinodal Nr. 84/1910 pet. II. și cu atestate despre eventualul serviciu de până aci și adresate comitetului parohial din Cuvin (Aradkövi p Györök) oficiului protopresbiteral din Mariaradna, iar dinșii să se prezinte cu stricta observare a dispozițiilor regulamentare în Sta Biserică din comună, spre a să arăta poporului.

Din ședința dela 21 noemvrie 4 decemvrie 1916.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protopresbiter.

—□— 2—3.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa II din Brunzic** (Marosborosnyok) protopresbiteratul Lipovei — în conformitate cu ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 373/916 să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune parohială în intenziunea cuprinsă în coala catastrală cu dreptul de pășunat.
2. Un intravilan cu grădină estravilană în pașiunea comunei.
3. Birul legal.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul e îndatorat să poarte toate dările publice după venitul parohial și să catehizeze la școala profesională fără alta renumerațiune.

Recursele ajustate cu documentele prescise precum și atestat despre eventualul serviciu prestrat până aci a se substerne în termenul concursual la P. O. oficiu protopopesc din Lipova (Lippa) adecă comitetului parohial din Brunzic.

Reflecția sunt obligați a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sta biserică din Brunzic spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale oratorice, abservând strict cele cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii.

Dat din ședința comitetului parohial din Brunzic ținută la 31 iulie (13 aug.) 1915.

Comitetul parohial

In conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* presbiterul Lipovei.

—□— 2—3.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din **Berindia** (Borosberend) devinită vacantă prin pensionarea fostului învățător să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele: 1. Din cassă culturală în bani gata 120 cor. 2. Pentru desdaunarea bucatelor din cassă culturală 110 cor. 40 fil. 3. Pentru desdaunarea pământului din cassă bisericii 90 cor. 4. Prețul alor 4 stingeni de lemne 95 cor. din cassă culturală. 5. Conferința 20 cor. 6. Scripturistica 6 cor. 7. Întregirea dela stat (fostul învățător a bineficiat întregire dela 516 cor. 40 fil. în sus). 8. Locuință și grădină.

Alesul va fi deobligat se provadă cantoratul în și afară de biserică, să conducă școlarii în ordine la serviciile devine, să formeze cor cu elevii săi și să cânte cu ei în biserică fără altă renumerație. Conducătorii de cor compus din adulți sunt preferați.

De curățirea interiorului locuinței învățătoresți se va îngriji alesul.

Dările publice după bineficiile avute le va suporta alesul.

Recursele adresate comitetului parohial și trimise oficiului protopresbiteral din Buteni — sant a se ajusta cu următoarele documente în original: 1. Estras de botez. 2. Diplomă învățătorescă. 3. Atestatul de apartinență 4. Informațiune despre relațiunea cu miliția. 5. Atestatul de serviciu.

Reflecția au să se prezinte în sf. biserică din Berindea în vr'o Duminică sau sârbătoare — în termenul concursual.

Comitetul parohial

In conțelegere cu: *F. Roxin* ppter. insp. școl.

—□— 2—3

Librăria diecezană Arad

(strada Deák Ferencz Nrul 35).

**Mare depozit în ornate și
recvizite bisericesti (mor-
mânturi, prapori, cădelnițe,
cruci, candel, potire, litier,
steluțe, miruitor, lingurițe,
discuri, còpii etc.)**

Prețuri moderate.

Serviciu prompt